



Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

**NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 11

NOVEMBER 2019

**RELIGIESTUDIES V2
NASIENRIGLYN**

PUNTE: 150

Hierdie nasienriglyn bestaan uit 10 bladsye.

VRAAG 1

1.1 Noem en bespreek VYF tipes rituele.

- Eerstens, 'n ritueel is 'n stel formele aksies of gedrag met 'n seremoniële doel wat met gereeld tussenposes binne 'n spesifieke omgewing uitgevoer word.
- Verskillende soorte rituele gee betekenis aan verskillende seremonies binne die geloofsgemeenskap.
- Die belangrikste tipes rituele is die volgende.
 - **Aanbiddingsrituele:**
 - Dit is rituele wat gereeld uitgevoer word om uitdrukking aan persoon se geloof te gee, bv. daaglikse of weeklikse aanbidding.
 - **Lewensiklusrituele:**
 - Dit is rituele wat aan verskillende fases van 'n individu se lewe gekoppel word, bv. inisiasie, huwelik, siekte of die dood.
 - **Jaarlikesiklusse rituele:**
 - Dit is rituele wat tydens 'n spesifieke tyd van die jaar plaasvind, bv. Kersfeesviering van Christene, ens.
 - **Gedenksrituele:**
 - Feesviering-rituele en nagedagtenis.
 - **Offer-rituele:**
 - Baie godsdienste sluit offers as deel van hul rituele in.

(10)

1.2 Rolle van rituele in godsdienste:

- **Sosiale rolle:**
 - Rituele het 'n belangrike sosiale funksie.
 - Dit bring mense met gemeenskaplike oortuigings en belangstellings saam.
 - Hierdie mense herdenk en onthou hul geskiedenis.
- **Sielkundige rolle:**
 - Rituele voldoen aan 'n deel van menswees wat nie logies verduidelik kan word nie.
 - Sommige sit blomme op 'n graf.
 - Dit word nie gedoen vir die persoon wat dood is nie vir ander om te sien nie, maar dit bevredig 'n diep persoonlike behoefte.
 - Die behoefte aan rituele in ons lewens blyk sy oorsprong in die regterkant van die brein te hê.
- **Geestelike rolle:**
 - Sulke rituele word beoefen om die bande tussen mens en die goddelike te verstewig.
 - Die doel van godsdienstige rituele is om die wêreld en die goddelike bymekaar te bring.
 - Wanneer 'n priester van die Rooms-Katolieke tradisie die Mis beoefen, word gesê dat die liggaam en die bloed van Jesus Christus een is met die water en die wyn.

(10)

1.3 Beskryf en krities analiseer hierdie stelling of onderlinge interafhanklikheid van godsdiens en samelewing onder die volgende opskrifte:

1.3.1 Vroeë voedselproduseerders

- Mense het opgehou rondtrek op soek na voedsel, water en skuiling.
- Hulle het begin om hulself in permanente gemeenskappe te vestig.
- Hulle het begin om voedsel te produseer.
- Met verloop van tyd het hulle minder gejag.
- Hulle het diere soos skape en koeie begin mak maak.
- Hulle het boerdery-tipes soos gewas- en diereproduksie begin.
- Die manier van lewe het verander – hulle het begin om 'n nuwe manier van in lewe te stel om hul lewenstyl te verbeter, bv. pottebakkerij, maak van metaal (soos yster) en weef van klere.
- Teen hierdie tyd was daar voldoende voorsiening van voedsel.
- 'n Gestruktureerde tipe leierskap was gevorm om groter sosiale groepe te bestuur.

LET WEL: Enige relevante feit moet gekrediteer word.

(10)

1.3.2 Vroeë staatsvereniging

- Mense was permanent in gemeenskappe gevestig.
- Hulle het in grootte gegroei.
- Meer sosiale en politieke strukture was nodig.
- In baie gemeenskappe het dit tot die transformasie van state geleid waar klein dorpieë of stede onder die beheer van 'n leier of koninklike familie gekom het.
- Al die vernaamste groot wêreldgodsdienste (Islam, Christendom, Judaïsme, Boeddhisme en Hindoeïsme) het in vroeë staatsamelewings begin.
- Groot samelewings soos Afrika, Europa, Indië en Suid-Amerika het tot ingewikkelde samelewings met merkwaardige kulture en tradisies gegroei wat oor lang afstande met ander samelewings handel gedryf het.

LET WEL: Enige relevante feit moet gekrediteer word.

(10)

1.3.3 Jagter-versamelaars

- Jag-en-versamel was 'n manier van lewe wat tydens die vroeë ontwikkeling van die mens bestaan het.
- Mense het in grotte gewoon.
- Hulle het die bas van bome geëet.
- Hulle was nomadies.
- Hulle het vuur gemaak deur klippe teen mekaar te slaan.
- Hulle het diere se vleis geëet.
- Gedurende era was daar geen hutte nie.
- Die era was bekend as die Steentydperk omdat die mense klippe gebruik het om diere dood te maak en ook vuur te maak.
- Rituele het rondom jag gesentreer/gedraai.

LET WEL: Enige relevante feit moet gekrediteer word.

(10)

[50]

VRAAG 2**2.1 Analiseer krities die verhouding tussen godsdiens en die staat met verwysing na die volgende:****2.1.1 Staatsgodsdiens**

- 'n Staatsgodsdiens is een waar die godsdiens amptelik, erken, aangeneem en deur die staat ondersteun word.
- Die verhouding tussen godsdiens en staat verskil van land tot land.
- Somtyds word 'n godsdiens as die amptelike staatsgodsdiens van 'n land beskou maar het dan geen spesiale voordele nie.
- In ander gevalle ontvang die godsdiens finansiële ondersteuning van die regering.
- Wanneer 'n land een amptelike godsdiens het, beteken dit nie dat die land die reg om die godsdiens van jou keuse te beoefen nie of dat daar teen ander godsdienste gediskrimineer sal word nie.
- Die mate van godsdiensvryheid hang af van die regering en sy wette.

LET WEL: Enige relevante feit moet gekrediteer word.

(6)

2.1.2 Sekulêre staat

- Dit is wanneer 'n land verkies om 'n sekulêre staat te wees.
- Dit beteken dat die land nie as godsdienstig of nie-religieus beskou kan word nie.
- In so 'n geval probeer die land om staat en godsdiens apart te hou.
- Amptelik sal die regering geen godsdiens ondersteun of teenstaan nie.
- Baie lande het sekularisasie amptelik aangeneem as 'n manier om seker te maak dat alle godsdienste dieselfde behandeling en regte geniet, veral in lande waar daar baie verskillende godsdienstige gemeenskappe is.
- 'n Sekulêre staat probeer om te verseker dat sy regeringsbeleide en wette nie deur gemeenskappe se godsdienstige oortuigings en praktyke beïnvloed word nie.

LET WEL: Enige relevante feit moet gekrediteer word.

(6)

2.1.3 Teokratiese staat

- Daar is twee soorte teokrasieë:
 - Die eerste soort is waar mense glo dat 'n koning/koningin self 'n inkarnasie van God is.
 - Die tweede soort is wanneer die staat deur priesters beheer word, en daar geglo word dat hulle 'n spesiale transendente band met God het.
 - 'n Teokratiese staat is 'n regeeringsvorm waarin 'n Opperwese as hoof van die regering erken word.
 - Dit is 'n vorm van regering waarin die Opperwese se opdragte as wet beskou word.
 - Regerings op aarde word deur die Opperwese se verteenwoordigers behartig, dit is priesters of konings.
 - Argeoloë glo dat die vroeë Joodse, Tibettaanse en Egiptiese samelewings almal teokrasieë op verskillende tye was.
 - Hedendaagse Iran probeer om 'n Islamitiese teokrasie te wees.
 - In Israel is daar baie ultra-ortodokse Joodse sosiale en politieke bewegings wat die idee bevorder dat Israel 'n teokrasie moet word.
- LET WEL:** *Enige relevante feit moet gekrediteer word.* (6)

2.2 Bespreek die volgende TWEE simbole in die konteks van godsdiens:

2.2.1 Voorstellende simbool

- Dit is iets wat soortgelyk is aan die ding wat dit verteenwoordig, byvoorbeeld, 'n straatkaart is 'n veel kleiner verteenwoordiging van die landskap.
 - In godsdiens is 'n verteenwoordigende simbool soortgelyk aan iets waarvoor dit staan.
 - In die Ortodokse Christelike tradisies is daar skilderye op hout wat ikone genoem word, waar daar gesê word die heilige is daarin teenwoordig.
 - Die ikoon van Maagd Maria en baba Jesus Christus is nie Maria en Jesus nie.
 - Wat dit 'n ikoon maak, is die teenwoordigheid van die heilige wat veronderstel is om in die prentjie te wees.
 - 'n Ikoon kan 'n klank, 'n woord, 'n gebaar of 'n postuur wees, byvoorbeeld, wanneer die OM-klank in Hindoe-praktyke gedreun word, word dit geglo dat dit energie dra.
- LET WEL:** *Enige relevante antwoorde moet gekrediteer word.* (6)

2.2.2 Verteenwoordigende simbool

- 'n Verteenwoordigende simbool is 'n simbool wat vir (verteenwoordig) iets anders staan.
 - Dit kan soms net as 'n teken funksioneer, byvoorbeeld as 'n kruis op 'n gebou gebruik word om 'n plek van aanbidding aan te dui.
 - Die kruis is die kragtigste simbool wat tradisie en die sentrale geloof van godsdiens voorstel.
 - Die kruis herinner Christene aan die dood van Jesus Christus op die kruis by Golgotha.
 - Alfa en Omega is ook verteenwoordigende simbole.
 - Dit herinner Christene dat Christus die begin en die einde is.
- LET WEL:** *Enige relevante antwoord moet gekrediteer word.* (6)

2.3 Verduidelik kortliks waar die konsep *teorie* vandaan kom.

- Teorieë word uitgevind of geskep en nie ontdek nie.
- Teorieë word ontwikkel deur mense wat die vermoë het om verbindings te maak tussen elemente waar geen vorige verbinding bestaan het nie.
- Mense moet baie hard werk om teorieë te skep.
- Hulle moet hulle op 'n oortuigende wyse aanbied.
- Teorieë kan en moet gekritiseer word.

LET WEL: *Enige relevante feite moet gekrediteer word.*

(8)

2.4 Bespreek die punte van kritiek met betrekking tot die konflikteorie.

- Word gesê dat hulle vanuit 'n valse uitgangspunt begin.
- Hulle het 'n baie eensydige siening wat aan konflik allesoorheersende rol toeskryf.
- Hulle beskou die belangrike waardes van altruïsme en spontane samewerking as ewe belangrik ten opsigte van die menslike lewe.
- Konsentreer nie net hoe dinge werk nie.
- Bevorder die werklike konflik.
- Slaag nie die toets van ooreenstemming en bruikbaarheid nie.
- Dit bring nie in berekening dat godsdiens dikwels nie bloot klasbelang ondersteun het nie.
- Dit het sulke belange teengestaan.
- Sulke teorieë stem nie altyd ooreen met die werklike rol wat godsdiens speel nie.

LET WEL: *Enige relevante feit moet gekrediteer word.*

(12)

[50]

VRAAG 3

3.1 Verduidelik die bydrae wat elk van die volgende godsdienstige organisasies kan maak om die lewensgehalte van mense in die wêreld te verbeter:

3.1.1 Wêreldparlement van Godsdienste

- Die Wêreldparlement van Godsdienste het vir die eerste keer in 1893 Chicago in ontmoet om verskillende godsdienstige groepe saam te kry ten einde te soek vir antwoorde op sake wat die hele wêreld affekteer.
- Sedertdien het dit weer in Chicago in 1993, in Kaapstad in 1999, in Barcelona in 2004 en in Melbourne in 2009 ontmoet.
- In 1993 was daar 'n konferensie in Chicago waar al die deelnemers 'n verklaring onderteken het wat 'n aantal beginsels vir 'n globale etos (moraliteit) uiteengesit het.
- Dit het ook benadruk om oor menseregte te praat en dit is ook belangrik om oor mense se verantwoordelikhede te praat.
- In 1999 het Kaapstad se parlement begin met 'n uitstalling van internasionale Vigs kwiltwerk om die pandemie van Vigs in Suid-Afrika te beklemtoon.
- Die gebeurtenis het ook kwessies van godsdiens, geestelike en kulturele identiteit benadruk.
- Benadering tot interdisiplinêre dialoog en die rol van godsdiens tot die kritiese kwessies wat die wêreld vandag in die gesig staar.

LET WEL: *Enige relevante punte moet gekrediteer word.*

(10)

3.1.2 Wêreldkonferensie van Godsdienste van Vrede

- Dit is in 1970 gestig as 'n forum waar leiers van verskillende godsdienste kan ontmoet en gemeenskaplike probleme bespreek en saam oplossings vir wêreldvrede kan vind.
- Dit het sedertdien elke vyf jaar ontmoet.
- Dit is verbind tot respek vir kulturele verskille, terwyl dit terselfdertyd die gemeenskaplike menslikheid van almal vier.
- Daar is 'n tak in Suid-Afrika.
- Die WKGV is aktief op alle vastelande en het 'n rol gespeel in sommige konflik-areas in die wêreld.
- Die doel is om dialoog tussen godsdienstige tradisies te skep en om die hulpbronne van godsdienstige mense te gebruik om vrede te skep.

LET WEL: *Enige relevante punte moet gekrediteer word.* (10)

3.1.3 Wêreldraad van Kerke

- Die WRK was in 1948 gestig.
- Die fokus was om samewerking tussen die verskillende godsdienstige tradisies te ontwikkel.
- Teologiese ontdekkings deur middel van intergeloofsdialoog in 1995.
- Dit het belangrike tekste gepubliseer om die proses te help.
- Die WRK moedig dialoog op DRIE maniere aan:
 - Deur betrokkenheid in die gemeenskap met mense van ander godsdienste en ideologieë.
 - Deur dialoog met mense van ander gelowe.
 - Deur aksies in die gemeenskap word aktiewe stappe geneem om vooroordeel te onsensitiewe en verdraaiing reg te stel.

LET WEL: *Enige relevante feite moet gekrediteer word.* (10)

3.2 3.2.1 Bespreek die oorsake van hierdie sosiale probleem:

- Swak monitering en toesig van kinders deur ouers.
- Harde of teenstrydige ouerlike dissiplinêrepraktyke.
- Ouer wat middels misbruik.
- Lae familie inkomste.
- Toegang tot misbruik van alkohol.
- Armoede
- Woede
- Houding (negatief)

(8)

3.2.2 Bespreek die bydrae wat godsdienstige leier kan maak om hierdie sosiale probleem aan te spreek.

- Sielkundige sorg en ondersteuning.
- Jy kan na die sielkundige gaan om professionele hulp te soek.
- Gemeenskapsgebaseerde pogings.
- Voorkomingsveldtog – waarby jy veldtogte sal hê oor seksuele geweld, jy sal voorendag kom met idees oor hoe om seksuele geweld te voorkom.
- Gemeenskapsaktiwisme deur mans.
- Mans moet 'n groot rol in die voorkoming van hierdie sosiale probleem speel.

LET WEL: Enige relevante feite moet gekrediteer word.

(12)
[50]

VRAAG 4

4.1 Bespreek die siening van die volgende religieë oor ontspanning, rus en vermaak.

4.1.1 Christendom

- Vir meeste Christen-groepe is die Sabbat 'n dag van rus.
- Dit duur van Saterdag middernag tot Sondag middernag.
- Die Sewende Dag Adventiste en Ibandla lamaNazareth volg die ou Joodse idee om die Sabbat op Saterdag te hou.
- In baie lande, insluitend Suid-Afrika, word die wet gebruik om Sondae Sabbat te hou.
- Die wet is onlangs verslap om minder streng te wees.

(10)

4.1.2 Judaïsme

- Judaïsme hou die Sabbat as 'n dag van rus.
- Dit is 'n belangrike religieuse aktiwiteit.
- Dit begin Vrydag-sonsondergang tot Sondag-sonsondergang.
- Gedurende hierdie tydperk vind geen werk plaas nie.
- Niemand word toegelaat om aan enige ontspanningaktiwiteite deel te neem wat met werk verband hou nie.

(10)

4.1.3 Afrikaanse Tradisionele Godsdien

- In die ATR moet mense baie hard werk om te kan oorleef.
- Werk beteken om alles te doen om te kan oorleef bv. te jag, na die oes en die diere om te sien, skuilings te bou, hout bymekaar te maak, ensovoorts.
- Deesdae is werk heeltemal afsonderlik van die res van ons lewens – mense gaan werk toe en kom ontspan by die huis na werk.
- In ATR word ontspanning as 'n belangrike deel van 'n vol lewe gesien, iets wat mense doen om hulself te geniet wanneer hulle klaar gewerk het.
- Mense sosialiseer saam, speel speletjies (soos netbal ens.).
- Mense moet op familie-uitstappies gaan of met hul vriende uitgaan.
- Mense moet tyd by die werk afneem.

LET WEL: Enige relevante feite moet gekrediteer word.

(10)

4.2 4.2.1 **Dialoog van die lewe**

- Dit is die algemeenste vorm van dialoog.
- Dit verwys na die verskillende verhoudings wat geloofsoortuigings by die huis, op skool en in die werkplek ontwikkel het.
- Mense vier mekaar se verjaarsdae, woon mekaar se troues by en ondersteun mekaar in tye van teëspoed.
- Hulle bespreek nie gewoonlik godsdiens nie.
- Hulle steun op waardes van hul gemeenskaplike menslikheid.
- Lede bied gratis basiese dienste by hospitaal op Kersdag aan.

LET WEL: *Enige relevante antwoord moet gekrediteer word.* (10)

4.2.2 **Dialoog van aksie**

- Hierdie dialoog is afhanklik van onderlinge begrip en vertroue.
- Baie geleenthede om die gemeenskap te dien ontstaan, wanneer mense van verskillende geloofsoortuigings meer vertroue opbou en leer om mekaar te vertrou.
- Die toewyding om die gemeenskap met onderwys, gesondheidsorg en maatskaplike dienste te dien.
- Die stryd teen die gelyke verspreiding van hulpbronne.
- Probeer om die wedersydse onderlinge verhouding tussen vrede en regverdigheid te verstaan.
- Interkerklike hospiese versorg vir die terminaal sieke.
- Uitreik na haweloses, straatkinders en bejaardes.
- Slagoffers van MIV/Vigs te ondersteun.

LET WEL: *Enige relevante antwoord moet gekrediteer word.* (10)
[50]

VRAAG 5

5.1 **Bespreek die siening van die volgende religieë oor die omgewing.**

5.1.1 **Hindoeïsme**

- Sterk bande met sy oorsprong in die natuur en landbou-oorsprong.
- Respek vir die natuur as deel van die goddelike.
- Bome en riviere word grootliks in die Hindoe-geloof gerespekteer.
- In sekere Hindoe-tempels word beskerming gebied aan sekere diere soos ape, slange en rotte.

LET WEL: *Enige relevante feite moet gekrediteer word.* (10)

5.1.2 **Afrika Tradisionele Godsdiens**

- Hulle het nie 'n gemeenskaplike beleid oor die omgewing nie.
- Die meeste van hulle godsdienstige seremonies word in die buitelug aangebied.
- Diere en plante is medisyne-bronne wat deur tradisionele genesers gebruik word.
- Diere speel 'n baie belangrike rol in die mites en rituele van die Afrika Tradisionele Godsdiens.

LET WEL: *Enige relevante feite moet gekrediteer word.* (10)

5.2 Godsdienstige gemeenskappe en hul leiers het 'n baie belangrike rol gespeel in die stryd teen apartheid in Suid-Afrika. Bespreek hierdie stelling.

- Baie godsdienstige gemeenskappe het 'n belangrike rol gespeel in die stryd teen die Nasionale Party se bewind van rassisme.
- Die Nasionale Party se bewind het godsdien misbruik om apartheid te regverdig.
- In die 1950's het leiers van verskillende geloofsgemeenskappe verenig.
- Staan saam in die stryd om geregtigheid, gelykheid en nie-rassisme.
- In 1984 het lede van verskillende gelowe, soos Hindoes, Jode, Moslems en Christene die Wêreldkonferensie oor Godsdien en Vrede gevorm.
- Die Suid-Afrikaanse Raad van Kerke is in 1968 gestig en het 'n belangrike rol in die stryd teen apartheid gespeel.
- Die Oproep vir Islam is in 1964 gestig.
- Die Jode vir Geregtigheid is in 1985 gestig en het ook 'n belangrike rol in die stryd vir vryheid gespeel.
- Aartsbiskop Desmond Tutu was 'n uitgesproke kritikus van die apartheidsregering.

LET WEL: *Enige relevante feit moet gekrediteer word.*

(20)

5.3 Verduidelik die woord massamedia en beskryf hoe dit kan bydra tot die verspreiding van godsdien.

- Massamedia is 'n duidelik onderskeibare vorm van die media.
- Inligting word van een persoon na baie mense gestuur.
- Een persoon kan letterlik miljoene mense deur middel van massamedia bereik soos televisie of radio.
- Die oudste vorm van massamedia is 'n boek.
- Godsdien was een van die eerste sosiale instansies wat uit hierdie uitvinding voordeel getrek het.
- Die eerste gedrukte boeke was byna uitsluitlik Bybels.

LET WEL: *Enige relevante feit moet gekrediteer word.*

(10)

[50]

TOTAAL: 150